

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **A. A.**, bývajúceho v **G.**, v dovolacom konaní zastúpeného JUDr. **L. P.**, advokátom, Advokátska kancelária so sídlom v **Ž.**, proti žalovanému **J. M.**, bývajúcemu v **Ž.**, **o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva**, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp.zn. 6 C 283/2002, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 12. novembra 2007 sp.zn. 9 Co 82/2007, 9 Co 83/2007, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Žiline z 12. novembra 2007 sp.zn. 9 Co 82/2007, 9 Co 83/2007 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Žilina rozsudkom z 19. decembra 2006 č.k. 6 C 283/02-251 v spojení s uznesením z 22. decembra 2006 č.k. 6 C 283/02-258, ktorým rozhodol o trovách konania, zrušil podielové spoluvlastníctvo účastníkov k motorovému vozidlu typu A., a prikázal ho do výlučného vlastníctva žalovaného. Žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi na náhradu jeho spoluvlastníckeho podielu sumu 21 762,-- Sk do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Žalovaného zaviazal zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania a uložil mu tiež povinnosť zaplatiť trovy, ktoré vznikli štátu. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že žalobca a žalovaný spolu s ďalšími piatimi osobami, ako účastníci zmluvy o združení, získali uvedené motorové vozidlo spoločnou činnosťou jednotlivých členov združenia, ktorá smerovala k splneniu účelu združenia. V zmysle § 834 Občianskeho zákonníka (ďalej len OZ) sa preto vec stala spoluvlastníctvom všetkých účastníkov, pričom podiely na majetku takto získanom boli rovnaké. Z výsledkov vykonaného dokazovania dospel k záveru, že v rámci vyporiadania majetku získaného členmi združenia po jeho zániku, žalobca a žalovaný nadobudli motorové vozidlo do podielového spoluvlastníctva, každý v jednej polovici tak, ako to tvrdil žalobca. Pokiaľ žalovaný preukazoval svoje výlučné vlastníctvo k veci predložením

výdavkového pokladničného dokladu z 15.7.1999, z ktorého vyplývalo, že vyplatil J. K. sumu 220 000,- Sk za odkúpenie A., a faktúru zo dňa 15.7.1999 vystavenú za týmto účelom J. K., okresný súd nepovažoval tieto dôkazy za dostatočné na preukázanie tohto jeho tvrdenia. V spojitosti s ďalšími skutočnosťami zistenými vykonaným dokazovaním uveril totiž výpovedi svedka J. K., v zmysle ktorej tieto doklady vystavil na meno žalovaného iba formálne, pre potreby účtovníctva. Na trvanie podielového spoluvlastníctva nemali žiaden vplyv ani právne úkony o prevode vlastníctva motorového vozidla uskutočnené žalovaným v roku 2002 a následne jeho synom (kúpna zmluva z 2.11.2002, ktorou syn žalovaného vykonal prevod na R. Š.). Tieto právne úkony považoval za absolútne neplatné v zmysle § 39 OZ, lebo boli vykonané v rozpore so zásadou, že nikto nemôže na iného previesť viac práv než má sám a teda v rozpore s ustanovením § 123 OZ (prejav vôle žalovaného a následne aj jeho syna smeroval k prevodu vlastníctva celej veci a nie iba k prevodu spoluvlastníckeho podielu). K otázke, či v danom prípade nemohol k motorovému vozidlu vlastníctvo nadobudnúť syn žalovaného, resp. R. Š. od nevlastníka uviedol, že možnosť nadobudnúť vlastnícke právo od nevlastníka kúpnu zmluvou upravuje len Obchodný zákonník. Keďže v danej veci nešlo o obchodno-právny záväzkový vzťah (kúpne zmluvy neboli uzatvorené medzi podnikateľmi pri ich podnikateľskej činnosti), ale o vzťah občiansko-právny, prípadné nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka do úvahy neprichádzalo. Vychádzajúc zo záveru, že účastníci nadobudli predmet sporu do podielového spoluvlastníctva, ktorý právny stav sa nezmenil, žalobe vyhovel. Podielové spoluvlastníctvo k motorovému vozidlu zrušil a prikázal vec za primeranú náhradu do výlučného vlastníctva žalovaného. Vychádzal pritom zo zistení, že vec nie je možné reálne rozdeliť a že po zániku združenia ju užíval a s ňou nakladal výlučne žalovaný. Rozhodnutie o trovách konania, o ktorých okresný súd rozhodol osobitným uznesením, odôvodnil s poukazom na ustanovenie § 142 ods. 3 O.s.p.

Krajský súd v Žiline rozsudkom z 12. novembra 2007 sp.zn. 9 Co 82/2007, 9 Co 83/2007 na odvolanie oboch účastníkov rozsudok okresného súdu v spojení s jeho uznesením zmenil tak, že návrh žalobcu v celom rozsahu zamietol a rozhodol o trovách konania. Uviedol, že v konaniach, v ktorých sa rieši otázka vlastníctva k veci, sa spravidla za účastníkov konania považujú všetci tí, ktorých práva a povinnosti k veci môžu byť rozhodnutím súdu dotknuté. Ak preto žalovaný (jeho syn), hoci aj neplatnými právnymi úkonmi vykonal prevod vlastníctva k veci na tretiu osobu, nemožno pristúpiť k zrušeniu a vypořádaniu podielového spoluvlastníctva bez toho, aby i vo vzťahu k tretej osobe bolo

rozhodnuté o tom, či tu právo je a aké alebo nie je. Reálne vyporiadanie spoluvlastníctva k veci totiž predpokladá nielen existenciu veci, ale aj to, aby vec bola fakticky v moci spoluvlastníkov, čo v danom prípade splnené nebolo. Vzťah medzi účastníkmi konania sa realizáciou právnych úkonov posunul do inej roviny, v nadväznosti na čo, ich vzájomné vzťahy bolo potrebné vyporiadať nielen medzi nimi, ale i vo vzťahu k tretím osobám, ktoré prevodmi predmetu podielového spoluvlastníctva boli dotknuté. Na rozdiel od súdu prvého stupňa dospel preto k záveru o nedostatku vecnej legitímácie na žalovanej strane, keď za účastníkov konania bolo treba označiť nielen žalovaného, ale aj jeho syna M. M. a R. Š.. Iba tak bolo možné zabezpečiť, aby rozhodnutie súdu o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva bolo záväzné a vykonateľné i vo vzťahu k nim (§ 159 ods. 2 O.s.p.) a teda, aby sa predmet spoluvlastníctva skutočne dostal do sféry toho z účastníkov, ktorého súd určí. Nesúhlasil ani s tým, ako súd prvého stupňa hodnotil výpoveď svedka J. K.. Na rozdiel od neho nepovažoval jeho výpoveď za hodnovernú z dôvodu, že ak vystavil účtovné doklady na meno žalovaného, bolo jeho povinnosťou za predpokladu, že peniaze prijal aj od žalobcu, aj tomuto vyhotoviť relevantné doklady, aby sa v prípadnom spore mal možnosť účinne brániť. O náhrade trov celého konania rozhodol s poukazom na ustanovenie § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podal včas dovolanie žalobca. Navrhol rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Rozsudok krajského súdu považoval za nezákonný a nespravodlivý, vyneseny v rozpore s hmotným právom. Trval na tom, že medzi ním a žalovaným vzniklo podielové spoluvlastníctvo k motorovému vozidlu, čo bolo preukázané vykonaným dokazovaním a čo napokon v odvolaní pripustil aj žalovaný. Na tomto právnom stave nemohli nič zmeniť ani právne úkony uzavreté žalovaným a následne jeho synom z dôvodu, že žalovaný ako spoluvlastník motorového vozidla (nie jeho výlučný vlastník) nemohol previesť viac práv na iného, než mal sám. Ak tak urobil, išlo o právny úkon priečiaci sa zákonu a teda absolútne neplatný. Neobstojí preto právny názor odvolacieho súdu, že žaloba o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva mala smerovať aj voči dotknutým osobám. Okrem toho namietal nezákonný procesný postup, keď vo veci rozhodovali predsedovia troch rôznych senátov.

Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že rozhodnutie krajského súdu považuje za vecne správne.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podal účastník konania proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania preskúmal napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v rozsahu podľa § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je dôvodné.

Odvolací súd založil svoje zmeňujúce rozhodnutie na právnom názore, že v konaní o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, ak jeden zo spoluvlastníkov vykonal neplatne prevod predmetu podielového spoluvlastníctva do vlastníctva tretej osoby, musí takáto žaloba smerovať aj proti tejto osobe. Inak, súd nemôže návrhu vyhovieť pre nedostatok vecnej legitímácie (v tomto prípade pasívnej vecnej legitímácie). Rozsudok vydaný v takomto konaní musí byť totiž záväzný a vykonateľný aj vo vzťahu k tým osobám, ktoré boli neplatnými prevodmi predmetu podielového spoluvlastníctva dotknuté (§ 159 ods. 2 O.s.p.).

Dovolací súd sa s týmto právnym názorom odvolacieho súdu nestotožňuje a považuje ho za nesprávny.

Jedným zo základných predpokladov úspešnosti žaloby o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva je aj skutočnosť, že účastníci majú vecnú legitímáciu. Vecnou legitímáciou treba rozumieť stav vyplývajúci z hmotného práva. Rozhodujúce je teda to, kto je nositeľom hmotnoprávneho oprávnenia (povinnosti), o ktoré v konaní ide.

V prípade podielového spoluvlastníctva obsahom spoluvlastníckeho právneho vzťahu sú práva a povinnosti, na ktorých sa spoluvlastníci podieľajú, pričom podiel vyjadruje mieru, akou sa spoluvlastníci podieľajú na právach a povinnostiach vyplývajúcich zo spoluvlastníctva k spoločnej veci. V konaní o zrušení podielového spoluvlastníctva a vykonaní vyporiadania je jeho predmetom vždy celá vec patriaca do tohto spoluvlastníctva a vyriešenie všetkých právnych vzťahov spoluvlastníkov (nie iných osôb). Doterajšia súdna prax je jednotná v tom, že návrh na zrušenie spoluvlastníctva a vykonanie vyporiadania je oprávnený podať v zmysle ustanovenia § 142 ods. 1 prvej vety OZ iba spoluvlastník veci a že účastníci konania o zrušenie a vyporiadanie spoluvlastníctva musia byť všetci spoluvlastníci. Ide tu o tzv. nútené nerozlučné procesné spoločenstvo (§ 91 ods. 2 O.s.p.) spoluvlastníkov, lebo rozsudok sa musí vzťahovať na všetkých, aby bol pre nich záväzný (§ 159 ods. 2 O.s.p.). To znamená, že len v prípade, ak sa konania nezúčastnia všetci spoluvlastníci spoločnej veci,

súd nemôže návrhu vyhovieť pre nedostatok vecnej legitímácie (aktívnej alebo pasívnej) vyplývajúcej z hmotného práva, konkrétne z ustanovenia § 142 OZ (rozsudok Najvyššieho súdu SR z 24. januára 2003 sp.zn. M Cdo 189/2002, rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp.zn. M Cdo 6/2003 uverejnený v časopise Zo súdnej praxe č. 50/2004). To platí aj v prípade, ak v takomto konaní súd rieši prejudiciálne otázku platnosti prevodu vlastníckeho práva k celej veci, uskutočneného jedným zo spoluvlastníkov na tretiu osobu a jeho vplyv na existenciu (trvanie) spoluvlastníckeho vzťahu. Predpokladom jej riešenia nie je skutočnosť, že žaloba musí smerovať aj proti týmto tretím osobám. Výrok právoplatného rozsudku vydaného v takomto konaní je totiž v zmysle § 159 ods. 2 O.s.p. záväzný len pre spoluvlastníkov. Tretím osobám, ktoré by boli takýmto rozsudkom prípadne dotknuté na svojich právach nič nebráni, domáhať sa v osobitnom konaní ochrany svojich práv a právom chránených záujmov. Napokon treba dodať, že ak vec je v spoluvlastníctve viacerých osôb, z hľadiska vecnej legitímácie (aktívnej alebo pasívnej) v konaní o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva nie je rozhodujúce to, či sa vec nachádza vo faktickej moci spoluvlastníkov, ale existencia podielového spoluvlastníctva k veci a že účastníci konania sú podľa právneho stavu všetci spoluvlastníci.

V posudzovanej veci predmetom konania bola nepochybne žaloba žalobcu o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k spoločnej veci, konkrétne k motorovému vozidlu typu A.. Z odôvodnenia rozsudku krajského súdu v časti, v ktorej sa zaoberal otázkou nedostatku vecnej legitímácie na žalovanej strane vyplýva, že túto otázku riešil v súlade so skutkovým zistením okresného súdu, podľa ktorého predmet sporu predstavuje podielové spoluvlastníctvo A. A. (žalobca) a J. M. (žalovaný), každého v rovnakom podiele. Ak teda žalobu na zrušenie spoluvlastníctva a vykonanie jeho vyporiadania podal A. A. ako žalobca proti J. M. ako žalovanému, stali sa účastníkmi konania všetci spoluvlastníci spoločnej veci. Krajský súd nemohol preto zamietnuť žalobu pre nedostatok vecnej legitímácie na žalovanej strane mylne sa domnievajúc, že o takejto žalobe musí byť rozsudkom rozhodnuté aj vo vzťahu k ďalším dotknutým osobám. Ak tak urobil, jeho rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p.).

Odvolačí súd sa dopustil aj procesného pochybenia v tom, že záver o nesprávnom hodnotení rozhodujúceho dôkazu – svedeckej výpovede J. K. (súd prvého stupňa na jeho základe dospel ku skutkovému zisteniu, že účastníci nadobudli vec do podielového spoluvlastníctva) urobil len na základe prehodnotenia spôsobu, akým dôkaz hodnotil bez toho,

aby tento dôkaz zopakoval sám a prípadne ho aj porovnal s inými takto zhodnotenými dôkazmi. Konal tak v rozpore s ustanovením § 213 ods. 1 a 3 O.s.p. v spojení s § 220 O.s.p. Správne mal sám dokazovanie doplniť, resp. vykonaný dôkaz súdom prvého stupňa zopakovať. Konanie pred odvolacím súdom je postihnuté aj inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm.b/ O.s.p.), na ktorú vadu je dovolací súd povinný prihliadnuť priamo zo zákona.

Navyše, ak odvolací súd dospel k názoru, že výpoveď svedka K. nie je hodnoverná, mal z tohto úsudku urobiť aj tomu zodpovedajúci skutkový záver, čo sa však nestalo. V odôvodnení rozsudku odvolacieho súdu tak chýba jeho úplne jasný skutkový záver o tom, či vec je v podielovom spoluvlastníctve účastníkov tak, ako to od začiatku tvrdil žalobca alebo vo výlučnom vlastníctve žalovaného tak, ako to tvrdil žalovaný, ktorý skutkový záver má určujúci význam pre správne právne posúdenie veci. V tejto časti je preto rozsudok krajského súdu pre nedostatok dôvodov nepreskúmateľný.

Z uvedeného je zrejmé, že dovolanie žalobcu je dôvodné. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozsudok odvolacieho súdu podľa § 243b ods. 2 O.s.p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie; právny názor dovolacieho súdu v tomto rozhodnutí vyslovený je pre odvolací súd záväzný (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného konania a tiež dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 veta tretia O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 27. augusta 2009

JUDr. Eva Sakálová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová

